

Trpljenje mestnih otrok.

o smo bili mi še tako mladi, kakor ste vi sedaj, dragi »Zvončkovi« čitatelji, smo poznali vojno samo toliko, kolikor smo slišali moliti v cerkvi: »Kuge, lakote in vojne reši nas, Gospod!« O vojni pa, o frontah, jarkih, bombah, granatah, šrepnelih nismo niti slišali nikoli. Kako vse drugače je z vami sedaj, otroci moji! Kako dobro poznate vse take in enake besede, ki vas jih je naučila, žal, ta najnesrečnejša vseh vojn! Da, da, ubožci moji, tudi vi občutite sedanje hude čase; toda vi, ki ste tako srečni, da bivate na kmetih, ne občutite teh hudih časov tako hudo v primeri z ubogimi vašimi sovrstniki, ki živijo v mestih in predmestjih. Ti ubožci so najnedolžnejše žrtve krute vojne.

Vi tam zunaj na kmetih imete pač svoje očete in brate v vojnikih, v vojni in na frontah, a vaše srce je še premlado, da bi moglo občutiti in si predstavljati smrtno nevarnost, ki so v njej vaši dragi. V šoli, na paši, pri igrah se zamotite in razmislite.

Doma dobivate mleka, kruha, kaše, fižola, krompirja in kar je takih stvari — vse tudi zabeljeno. Vaša ličeca so rdeča in okrogla, vaši životki so lepo zaliti. Kako vse drugače pa je z vašimi malimi sovrstniki v mestih in predmestjih!

Ti imajo tudi svoje očete in brate v vojni kakor vi, a pozabiti ne morejo ne njih, ne vojne niti v šoli niti pri igrah, ker jih vedno in vedno spominja želodček na to, da je vojna. Oni nimajo mleka, kaše, fižola, moke; le kruha in slabo zabeljene hrane imajo ravno toliko, da lahko dihajo, če so bolj slabotni, pa hirajo in umirajo. Ličeca naših otrok v mestih in predmestjih niso rdeča in niso okrogla; obrazi so se jim podaljšali, ličeca so jim siva in oči udrte in povečane zaradi upadlih obrazov. Mislijo samo na hrano in kruh. Med sabo se večkrat pogovarjajo, kako je, kaj in koliko se jedli pred vojno. Ob samih spominih jim zažare obrazi in se jim zaiskrijo oči. V mislih nimajo nič drugega, nego kaj dobe za kosilo in kaj za večerjo. A ko pokosijo in povečerjajo, so lačni, kakor so bili prej, saj jim matere ne morejo pripraviti ne dovolj gostih, ne dovolj zabeljenih jedi. Ko polagajo žlice iz rok, so njih obrazi žalostni in čmerni, jesti so ravnokar pričeli, pa že ni ničesar več. In sanja se jim tudi o kruhu in hrani. Večkrat zajoče tak speč ubožec in kriči: »Moj kruh je odlomil Joško, moj kruh je vzal Janko!«

V šoli dobivajo kosilce, borno sicer, a če bi dobivali še doma svoj del, bi bili morda siti vsaj enkrat na dan. Toda matere računajo na šolsko kosilo in njihov del razdelé onim, ki so doma. Tako so ti ubogi želodčki vedno nenasičeni, in otroci čutijo, kakor bi jim bila v želodcu kakšna žival, ki jih grize, razjeda in vedno zahteva: Še, še! Po kosilu dobivajo v šoli tudi kosček kruha, ki je črn in časih kisel in grenak. A kako so ga ve-

seli naši otroci! Nekateri so tako srečni, da ga smeje kar pojediti domov grede, drugi ga pa morajo prinesiti domov, da bodo mame urezale popoldne kosček manj za malico. Kako poželjivo gledajo velike oči berni vojni kruh, ki ga ima dobiti šele ob 5. popoldne. Zebe ga, modrikast je v obraz, nego tisto črno vodo s cikorijo brez kapljice mleka. A tista žival tam notri v želodcu kriči, razjeda, hoče še in še. Otrok odlomi mrvico, odgrizne drugo, kruhek se drobi, in v ročici je le še nekaj drobnih kosčkov in drobtin. Ko te prinese še srečno domov, je tu zopet gorje. Bratci in sestrice — vsak odščipne malo, da »pokusi, kakšen je danes«. Eden bratov mu ponuja za kosček lepo sliko ali kaj drugega. Popoldne pa popije ubožec samo črno, grenko cikorijo, za večerjo dobi nekoliko žlic redkega močnika. In naslednjega dne se začne isto trpljenje. Zbude se iste misli, ista neutešna poželjivost se oglasi.

Pa še drugače trpe ti naši ubožci. Stati morajo namreč časih po ure in ure na mrazu, dežju in v megli, da dobe na strogo odmerjene izkaznice oni borni, tako skopo odmerjeni kruhek. Pridejo časi, ko zmanjkuje kruha, in tedaj se tak ubožec postavi pred prodajalnico ob 10. predpoldne za kruh, ki ga ima dobiti šele ob 5. popoldne. Zebe ga, modrikast je v obraz, zabuhle ima roke od ozeblin, pa preskakuje z ene noge na drugo in teka iz vrste do vogala gledat, ali še ne peljejo kruha. Prej si pa še dobro zagotovi mesto ter zabičuje onemu, ki je pred njim, in onemu, ki je za njim: »Glej, tukaj sem jaz, da veš!« Je li čudo, da odščipne sedaj — ko nese težko dočakani kruh domov — mrvico ob strani, ker štrli ravno tako navzven, ali da odlomi na kraju skorjico, kjer bi se najmanj poznalo? Če se pa kar »samo« preveč odlomi, ga čaka doma ostra beseda, ako ne tudi še kaj drugega. Kaj veste vi, otročiči, tam na kmetih o vrstah za meso, oglje, mleko, zelje, petrolej? Sedaj je to pri nas malo bolj urejeno, a naši otroci so stali za vse to v vrstah ure in ure dan na dan, so prezebali in strašno trpeli.

Dočim se vi, otroci, tam zunaj grejete ob goriki peči in veselo gledate vun v lepo zimsko pokrajino, prezebajo vaši ubogi sovrstniki v nezakurjenih prostorih, se tresejo mraza in gladu.

Za vse to ne veste, otroci, tam zunaj na kmetih, ker imate drv, sladkega mleka in tečne kaše in so vam ličeca rdeča in okrogla. Tam notri v želodčku pa, kjer imajo mestni otroci tisto strašno žival, ki jih razjeda in vpije: »Še in še!« — tam notri imate vi lep mir, kakor bi ne bilo strašne, krute vojne.

Zakaj vam govorim o tem? Zato, da boste vedeli, kako hudo pritiska vojna zlasti na mestno mladino, in da boste imeli z njo še več sočutja in usmiljenja, kakor so ju doslej gojila do vaših mestih vrstnikov vaša blaga srčeca.

